

Mezhebimiz Doğrudur Ama Hata İhtimalide Vardır.

METİN

Yine «el-Eşbâh» da şöyle deniliyor: «Bize mezhebimiz ve muhâli fimizin mezhebi sorulursa vücûben şu cevabı veririz:

Bizim mezhebimiz savâbdır (doğrudur). Ama hatâya ihtimâli de vardır. Muhâlifimizin mezhebi hatadır; ama savâba ihtimali var-dır.

İtikadımız ve hasımlarımızın itikadı sorulursa vücûben şöyle deriz: Hak yol bizim tuttuğumuz yoldur. Bâtıl ise hasımları-mızın yoludur.

İZAH

Muhâlifimizden murad, fikhî meselelerde bize muhâlefet eden müçtehid imamlardır. Bize mezhebimiz sorulduğu zaman kestirme yoldan giderek «Doğru olan mezhep bizim mezhebimizdir», şeklinde cevap verirsek «Müçtehid bazen hata eder; bazen isâbet eder», dememiz doğru olmaz. Onun için kesin konuşarak «Bizim mezhebimiz mutlaka doğrudur» diyemeyiz. Nitekim, «Muhâlifimizin mezhebi kat'î olarak hatadır» da diye-meyiz.

Şuna binâen ki, muhtar olan kavle göre Allah Teâlâ'nın her mesele hakkında muayyen bir hükmü vardır. O hükmü aramak icap eder. O hükme isâbet eden doğruya isâbet etmiş; isâbet edemeyen hata etmiş olur. Bu, dört mezhebin imamlarından nak lolunmuştur. Sonra muhtar kavle göre hatâ eden müçtehid me'curdur. (Sevab kazanır.)

Nitekim «et-Tahrir» ve şerhinde de böyle denilmiştir.

Efdal varken mefdulü taklid câiz midir?

Bilmiş ol ki, yine «et-Tahrir» ve şerhinde beyân edildiğine göre efdal varken ondan aşağı olan mefdulü taklid etmek câizdir. Hanefilerle Mâlikilerin ve ekseri Hanbelilerle Şafiîlerin kavli budur. imam Ahmed'den bir rivâyete ve birçok fukahaya göre câiz değildir.

«et-Tahrir» sahibi bundan sonra şunları söylemiştir:

«Bir kimse Ebu Hanife ve Şafiî gibi muayyen bir müçtehidin mezhe-bini iltizam etse, bazılarında göre o mezhepde kalmak o kimseye lâzımdır. Bazıları lâzım olmadığını söylemişlerdir ki, esah olan da budur».

Ulema arasında şuyu' bulduğuna göre avamdan olan bir kimsenin mezhebi yoktur. Bunu bilince anlarsın ki, Nesefî'nin, «Bir kimsenin benim mezhebim doğrudur; ama hata olmak ihtimali vardır diye itikad etmesi vacibdir», sözü mefdulün taklidi câiz olmaması kaidesi üzerine kurulmuştur. Ve Âmmî hakkında kâbil-i tatbik değildir.

Ben İbn-i Hacer'in fikhî fetvalarının sonunda bunun bir kısmının tasrih edildiğini gördüm. İbn-i Hacer'e Nesefî'nin mez-kûr ibaresi sorulmuş. O Şafiîye (imamlarının kavli de bu olduğunu yazıyor ve sonra şöyle diyor:

«Bu söz zayıf bir kaideye, (en iyi bilen taklid edilir; başkası taklid edilemez) kaidesine ibtina

etmektedir. Esah olan şudur ki, o kimse muhayyerdir. Kimi isterse onu taklid eder. Velev mefdul olsun! Bu takdirde kendisinin sevap üzere olduğunu kat'î veya zannî olarak söylemesi mümkün değildir. Mukallide düşen vazife imamının mezhebinin hak olması ihtimali bulunduğuna itikad etmesidir».

İbn-i Hacer sözüne şöyle devam ediyor: «Sonra muhak-kik İbn-i Hümâm'ın söylediklerini tasrih eden sözlerini gördüm.

«Hidâye» şerhinde diyor ki: Âmmînin kalbine yatan kavil ile amel etmesi bence daha doğrudur. Şu halde iki müçtehidden fetva ister de kendisine muhtelif cevaplar verirlerse, evlâ olan, kalbinin yattığı müçte-hidin sözü ile amel etmesidir.

Bana göre kalbinin yatmadığı müçtehidin sözü ile amel etmesi de caizdir. Zira âmmînin kalbinin yatması yatmaması müsavidir. Ona vacip olan, bir müçtehidî taklit etmektir; bunu da yapmıştır».

İtikadımızdan murad, hiçbir kimseyi taklid etmeksizin her mükellefe itikadî vacip olan meselelerdir. Bizim itikadımız ehl-i sünnet velcemâat mezhebidir. Ehl-i sünnet, Eş'arilerle Mâtûri-dilerdir. Bu iki fırka itikadda bir gibidirler. Bir kaç mes'elede birbir lerinden ayrılırlar. Hatta bazıları oralarındaki hilâfın lafzî (yani sözden ibâret) olduğunu söylemişlerdir.

Hasımlarımızdan murad da, itikadları küfre varan hid'atçı-larla küfre varmayanlardır. Bu âlemin kadim olduğunu söyle-yenler, Allah'ın yokluğunu, peygamberlerin gönderilmediğini. Kur'an'ın mahlûk olduğunu, Allah'ın kötülüğü irade etmediğini iddia edenler gibi.

Kaynak: ibni abidin